

**Realismi
ja toivo**
seurakunnat muutoksessa

Realismi ja toivo

seurakunnat muutoksessa

**Realismi
ja toivo**
seurakunnat muutoksessa

Realismi ja toivo –verkostopäivä 28.4.2020

Toimintakulttuurin muutos ja verkostot

Minna Törrönen
hiippakuntasihtööri, Realismi ja toivo –hankkeen
koordinaattori, työnohjaaja
Turun arkkihiippakunnan tuomiokapituli

TÄMÄN AJAN ENKELEITÄ – kiitosruno hiljaisille hyvän tekijöille

Kuinka voimme kiittää teitä,
tämän ajan enkeleitä,
hoitajia, lääkäreitä
auttajiksi ryhtyneitä!
Tänään hoivaatte nyt niitä,
joiden voimat eivät riitä,
joiden huuto, huokauskinkin
kuuluu enää hädin tuskin.
Opettajat, myöhään yöhön
uppoudutte päivätyöhön,
oppitunnit videoitte.
Kiitos teille! Miten voitte?
Isät, äidit etätöissä
lasten kanssa keittiöissä,
vaikka itse huomaa ette,
kiitoksen te ansaitsette.

Kiitos, naapuri, kun muille
karanteeniin suljetuille
ostokset teet, kassit pakkaat,
ruokaa saavat toisten rakkaat.
Kiitos, hyvä diakoni,
sinulta saa avun moni,
joka muuten yksin jäisi,
tuetta ei selviäisi
Kiitos teille! Uusin toimin
ahkeroitte kaikin voimin,
että Suomi selviäisi,
tauti vihdoinkin hellittäisi.
Työtä teette, rukoilette,
kiitos, että luovu ette.
Vielä lapset unelmoivat.
Vielä toivon laulut soivat.

Anna-Mari Kaskinen

Toivo! Yhdessä toimiva kirkko
Kirkon olemukseen kuuluu se, että uskoa Jumalaan
eletään todeksi yhdessä ja kirkon työtä tehdään yhdessä.

Kuva Minna Törrönen

Verkstopäivän 28.4. ohjelma

10.30 Aloitus, orientaatio, päivän ohjelma

10.35 Alustus Toimintakulttuurin muutos ja verkostot Minna Törrönen

10.50 Puheenvuorot hankeseurakunnista:

Leena Kairavuo, Turun Katariinan seurakunta

Aki-Petri Heino, Länsi-Porin seurakunta

Ulla Kallio, Minna Taimi ja Heli Lukka, Porin srk-yhtymä

Paula Kangasniemi, Piikkiön seurakunta

Minna Järvinen, Keski-Porin seurakunta

11.50 Yhteenveto ja ohjeet eteenpäin ja työpajoihin

12-12.30 Lounastauko

12.30-14.00 Työpajat ryhmissä, joihin erillinen linkki sähköpostissa

Realismi ja toivo –hanke ja kriisitilanteen poikkeusolot

- Realismi ja toivo: seurakunnat muutoksessa -hankkeessa (2019-2020) 18 arkkihiippakunnan seurakuntaa etsii kokeilemalla uutta toimintakulttuuria, jossa seurakuntalaisen **osallisuus ja vapaaehtoisuus vahvistuvat. Painopisteet.**
- Postmodernin maailman hokemat muutoksesta: *Vain muutos on pysyvää. Elämme jatkuvan muutoksen aikakautta. Muutu jatkuvasti – tai kuole. Elinikäinen oppiminen, jne.*
- Millasta toimintakulttuurin muutosta nyt kriisitilanteessa näkyy ja millaisia muutostarpeita ja -haasteita näemme jatkossa? Realismi ja toivo –hanke antaa mahdollisuuden miettiä ja kokeilla, millaista muutosta tarvitsemme ja miten uudistumista oikeastaan pitäisi käytännössä viedä läpi!
- Juuri nyt ajankohtaista kuormituksen ja kapasiteetin tasapainottaminen. Johdolla on päävastuu siitä, että työntekijöiden kuormitus ja kapasiteetti sekä ajankäyttö ja tehtäväkuvat ovat kohdillaan tukemassa uudistumista ja muutosta ja hoitamaan tehtäviämme.
- Kriisitilanteessa tehdään töitä usein uusilla tehtävänjaoilla. Jakaantuvatko sinun seurakunnassasi työt nyt niin, että jotkut työntekijät uupuvat ja toiset eivät? **Mitä voimme oppia kriisiajan tehtäväjaosta ja tämän ajan tekemisestä verkossa siihen tulevaisuuteen, mitä elämme kriisiajan jälkeen? Työalarajat? ✳**

Toimintakulttuurin muutos: osallisuus ja verkostot – millaista muutosta tarvitaan?

- Tilastojen mukaan kokoavan toiminnan (tapahtuu seurakunnan tiloissa) määrä on laskenut 2000-luvun alusta 15 vuodessa kautta linjan noin 50%. Samaan aikaan työntekijämäärä on laskenut vain muutamia prosentteja.
- Normaalioloissa järjestämme usein toimintaa pienelle vähemmistölle jäsenistöstämme. On etsittävä keinoja tavoittaa ihmiset myös muulla tavoin kuin tuomalla heidät kirkon tiloihin. Samaan aikaan kirkon sisäisiä yhteisöjä on rakennettava ja tuettava. Esimerkiksi millaisia tulevaisuuden jumalanpalvelusyhteisöt voivat olla? Miten verkostoidumme ja toimimme ihmisten kanssa siellä missä he ovat?
- Poikkeusoloissa olemme tavoittaneet tai tavoittamassa ihmisiä verkkoympäristöissä esimerkiksi sosiaalisen median kautta. Mitä voimme oppia tästä tulevaisuuden normaalioloihin seurakunnissa? Mitä Realismi ja toivo -hanke voi tehdä tässä?
- Kirkon jäsenistö nyt ja tulevaisuudessa: esimerkiksi 18-vuotta täyttäneiden ikäluokka on jo viiden vuoden ajan ollut jäsenprofiililtaan melkein kokonaan "Irrallisia", jolloin he eivät ole tietoisia siitä, mikä kirkko on tai mitä se tekee. Se ei tarkoita, että he suhtautuisivat kielteisesti kirkkoon

- Uusi tilanne haastaa seurakuntia tarkastelemaan toimintakulttuuriaan niin työyhteisönä kuin suhteessaan alueen ihmisiin.
- Rohkaisen toimintatapojen uudelleenajatteluun: Mitä tarkoittaa seurakuntalaisvastuun ja yhteisöllisyyden vahvistaminen tässä tilanteessa? Mitä merkitsee ihmisten arkiyhteisöihin meneminen ja julkisen ja sosiaalisen median monipuolinen käyttö seurakunnassa?
- Uusia yhteyksiä/kumppanuuksia on luotava jatkuvasti ja verkostoiduttava alueen yhteisöihin. Verkostoitumisen tarpeen ja tavoitteen määrittely: mihin pyritään? **Uskaltakaa kokeilla Realismi ja toivo -tiimeissä.** Tärkeä kysymys: onko voimia juuri nyt?
- **Yhteisölähtöinen työote** on kirkon työtä erilaisissa yhteisöissä alueellaan. Mitä yhteisölähtöisyys on tai voisi olla sinun työssäsi? Millainen on uusi toimintakulttuuri ja uusi toiminnan suunta?
- Miten ihmiset voisivat kokea seurakunnan toiminnan omakseen tai löytää siitä jotain itselleen sopivaa, joka antaisi jopa tarkoitusta hänen elämälleen? Mikä on seurakunnan ydintehtävä, kirkon arvojen ja sanoman mukaista ja silti ihmisiä koskettavaa ja puhuttelevaa?

Toimijuus on seurakunnan jäsenen aktiivista ja tavoitteellista suhdetta tehtävään tai käsillä olevana prosessiin

- Jäsen kokee tai hahmottaa käsilläolevan toiminnan oman elämänsä merkitykselliseksi osaksi,
- pyrkii tekemään, ja haluaa tehdä, siihen liittyviä keskeisiä omia valintoja ja päätöksiä
- sekä kantaa niistä vastuun.

Tämä toteutuu kun ihminen

- kokee olevansa riittävän kykenevä tavoitteena olevaan tehtävään.
- on riittävän autonominen, eli pystyy riittävässä määrin itsenäisesti säätelemään toimintaansa ja sen etenemistä
- kokee kuuluvansa johonkin yhteisöön tai kokonaisuuteen, jonka kannalta hänen toimintansa on mielekästä

Millaisessa **positiossa**/vuorovaikutusroolissa olet työntekijänä suhteessa seurakuntalaiseen?

Lähteenä mm. Vehviläinen Sanna

Mitä voimme oppia poikkeusolojen toiminnasta seurakunnissa?

Kuva Katja Tähjä

**Realismi
ja toivo**

Hankeseurakuntien puheenvuorot toimintakulttuurin muutoksesta poikkeusoloissa

Leena Kairavuo, Turun Katariinan seurakunta

Aki-Petri Heino, Länsi-Porin seurakunta

Ulla Kallio, Minna Taimi ja Heli Lukka, Porin srk-yhtymä

Paula Kangasniemi, Piikkiön seurakunta

Minna Järvinen, Keski-Porin seurakunta

- Miten toimintakulttuuri seurakunnissa on muuttunut poikkeusolojen myötä? Mitä olemme oppineet siitä ja mitä meidän tulisi siitä oppia tulevaisuuden toimintaa varten? Mitä meidän tulisi siitä säilyttää tulevaisuudessa?
- Mitä olemme poikkeusolojen aikana menettäneet? Mitä meistä ja toiminnastamme on poikkeusolojen aikana paljastanut?
- Mitä on tapahtunut yhteisölähtöiselle työlle ja verkostotyölle poikkeusoloissa? Millaista diakonian toimintaa poikkeusolot ovat avanneet? Ylitetäänkö työalarajoja? Mitä suunnitelmille tapahtui? Mitä olette oppineet? Mikä muutoksessa on ollut hyvää?
- Miten seurakunnan viestintä on muuttunut poikkeusoloissa? Entä vapaaehtoistoiminta?

Koontia arkkhiippakunnan hankeseurakunnista

- Ei tarvitse olla täydellistä somessa, toisenlainen yhteisöllisyys tullut esille.
- kirkon perustehtävä kirkastunut vuorovaikutteisuus ja läsnäolo, työntekijöiltä vaatii heittäytymistä, esillä olemista, uskallusta myös mokata
- Diakonian asiakasmäärät kasvussa (taloudellinen avustaminen) lomautusten takia, myös keskusteluavun ja muun avun tarve on lisääntynyt nyt. Mistä saataisiin lisää käsiä tekemään työtä? Muut kuin diakoniatyöntekijät eivät ole ottaneet haastetta vastaan. Jaksaminen? Yksin työssä.
- Uutta ollaan tehty: laulutervehdys vanhusten asuintalolla musiikkitervehdyksillä, suunnitteilla askartelupaketteja lapsille, wappinuortenillat, vuorovaikutteiset jatkot faceen rukoushetkelle. Hanketyö paikoin unohtunut poikkeusoloissa.
- Yritetty välittää viesti läsnäolevasta ja kohtaamisen kirkko. Verkostojen välinen luottamus ja yhteistyön tahtotila auttaneet toimimaan yhdessä poikkeusoloissa. Ihmisten tarpeet asiakkaiden keskuudessa kuunneltu. Moniammatillisuus etu tässä.
- Verkostossa olevat resurssit yhteisessä käytössä. Kannustaminen. Digiloikka auttanut uuteen toimintatapaan, joka tulee olemaan uutta normaalia jatkossa.
- Ruokapau.fi toimintaa, jossa useita yhdistyksiä, kaupunki ja srk. Meillä oli poikkeusolojen alussa hyvät lähtökohdat alkaa toimia, koska oli toimintaa jo ennen sitä.

- Ihmiseltä ihmiselle otteella
- Etsivän työn puute huolenaiheena, perheiden tilanne huolettaa, kriisineuvontaa ja puhelinkeskusteluja.
- Heittäytyminen, ei tarvitse pelätä epäonnistumista.
- Hyvis (Hyvän mielen talo) yhteistyö, kohtaamiset aiemmin, poikkeustilanteessa virtuaalisesti, kannustavaa sosiaalista tukea tarjolla. Tulossa pihameetingit, verkostoyhteistyö on jatkunut vaikka ei kasvokkaista kohtaamista
- Vapaaehtoistyö vaihtunut yhdessä tekemiseksi etänä. Kaikenlaisia ihmisiä ruokaavussa mukana. Koron pakottaa suhtautumaan myönteisesti moniin asioihin. Turvavälit ja kokemusten jakaminen tärkeää.
- Tiivistä, luovaa ja kohdennettua sisältöä verkossa. Tekstiviestit eivät täytä kohtaamisen kaipuuta.
- Kehityspalaverit. Opetusvideot. Kouluyhteistyö vaikeaa, koska ei ole pääsyä koulun verkkoympäristöön. Rippikoulut. Nuorten jaksaminen huolettaa työntekijöitä, someaktiviteetteihin ei nuoret jaksaa osallistua koulujen jälkeen. Kaipaavat tapaamista kasvokkain.
- Hoivakodeissa olevien erityis vaikeaa. Miten autetaan?
- Yhteys Jumalaan korostuu.

- Jumalanpalvelusten välittäminen kirkosta pääasiana
- Kirkko avoinna päivisin, kirkko keskellä kylää. Sometiimi päivittää eri aiheista postauksia. Kirkko Porissa –yhteinen alusta jossa postataan ja musiikkia jaetaan kuultavaksi.
- On järjestetty kouluihin ruokailua yhdessä muiden kanssa
- Ei ole vielä ollut koko työyhteisön teams-palaveria, jota olen kaivannut.
- Yhteistyö eri työalojen kanssa: aiemmin olen tottunut että luontevaa eri työalojen kesken.
- Hanketyöhavainnot: kaikilla ei nettiyhteyttä, eikä voi olla kontaktissa kun ei pääse. Aktiivisia vapaaehtoisia toki jäänyt ulkopuolelle
- Yhteistyö tiivistynyt
- pakottaa katsomaan eteenpäin

'Miksi Jumala sallii tämän?' – koronakriisi on pakottanut kirkon työntekijöitä arkunkantajiksi ja tehnyt monen työstä "kummallista", nyt he kertovat, millaista koronan tuoma suru ja ahdistus on kohdata.

- Minna Pölkin artikkeli Helsingin Sanomat 26.4.2020: Kirkko tekee sielunhoitotyötä, auttaa ja tukee nuoria, lapsiperheitä ja ikäihmisiä. Miten työ onnistuu nyt, kun ihmiset eivät voi kokoontua.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006487300.html?share=b40e218517d45c3d31842cd87b676c1d>
- "Puhelinpalveluun on tullut vihaiasiakin soittoja. Ihmiset purkavat koronavirukseen liittyvää epätoivoa ja kiukkua. Joku kysyy viruksen tarkoitusta tai että miksi Jumala sallii tämän. Ei meillä kenelläkään ole siihen vastausta".
- "Meillä ei järjestetä vain etäpalavereita, vaan myös esimerkiksi etäristiäisiä. Isovanhemmat ja sukulaiset ovat seuranneet kastetilaisuuksia ruudun kautta."

Korona-ajan kokemuksia seurakunnissa (HS 26.4.2020)

- "Ruoka-avussa työskentelee päivittäin 20–30 ihmistä. Mukana on yhdistyksen vakituisia työntekijöitä, kaupungin ja seurakunnan henkilöstöä, vapaaehtoisia sekä väkeä urheiluseuroista ja järjestöistä. Monet uudet vapaaehtoiset ovat soittaneet minulle, että pääsisikö auttamaan. Osa on lomautettu töistä ja haluaa mielekästä tekemistä".
- "Vanhuksilla yksinäisyys tuntuu nyt suurempana, koska lapset ja lastenlapset eivät pääse käymään. Osa on huolissaan heistä ja ihmisten jaksamisesta ylipäättään. Osa kantaa harteillaan koko maailman taakkaa. Välitän heille viestiä, että olemme lähellä, vaikka fyysisesti emme voi olla. Kuunteleminen on tärkeää".
- "Alussa oli vähän tarpeeton olo, mutta olen sopeutunut tilanteeseen. Työnantaja on tarjonnut oman työn lisäksi erilaisia tehtäviä, ja olen ollut innokas tarttumaan niihin kaikkiin. Olen ollut tekemässä verkossa lähetettävää hartautta ja hautausmaalla haravoimassa".
- "Pääsiäisjumalanpalveluksia on katsottu verkossa jopa 500 kertaa, kun messuissa on yleensä alle sata kävijää. Ennen korona-aikaa Raamattu-kurssilla oli 15 ihmistä, mutta netissä sitä kuunteli 160 ihmistä. Olemme oppineet toimimaan verkossa, ja se toiminta jatkuu varmasti".

- Voisiko seurakuntasi tavoitella ulospäin avautuvaa seurakuntaa, joka voi kutsua omiin tiloihinsa mutta menee sinne, missä ihmiset ovat, toimimaan heidän kanssaan, heidän verkostoissaan ja yhteisöissään? Voisiko vastuuta jakaa ja innostaa ihmisiä löytämään oman tarkoitusta ja merkityksellisyyttä tuottavan tehtävänsä?
- Samaan aikaan kirkon sisäisiä yhteisöjä on rakennettava ja tuettava. Jumalanpalvelusyhteisöt ja palveluyhteisöt.
- Hankkeessa vahvistetaan verkostoimaista työtettä ja työidentiteettiä, jossa lähdetään kysymään seurakuntalaisen tarpeita ja järjestetään yhdessä toimintaa siitä lähtökohdasta.
- Toiminta voi olla yhteistyössä kumppanien kanssa sellaista, mitä ihmiset alueella todella kaipaavat, mutta seurakunnan arvojen ja työn lähtökohdan kanssa sovussa.

- Työpajat alkavat kello 12.30 ja päättyvät kello 14.00
- Työpajoissa työskennellään ja keskustellaan mm. täällä heränneistä ajatuksista, seurakuntien hanketyön vaiheista, omista kokemuksista seurakunnan työssä poikkeusolojen aikana.
- Työpajoja vetävät Timo Helenius ryhmä 1, Mirkka Torppa ryhmä 2, Anssi Nurmi ryhmä 3.
- Tallennus, tiedon keruu.
- Ota yhteys Minnaan pääryhmässä, jos et pääse ryhmääsi tai on muita ongelmia: 040 6881491 ja minna.torronen@evl.fi
- Vapaaehtoistyön koronaohjeet tulossa Kirkkohallitukselta tällä viikolla.

Kiitos!

